

HOCAYA VE TALEBEYE HÜRMET*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî, ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

وَعَدَنِي رَبِّي أَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا
لَا حِسَابَ عَلَيْهِمْ وَلَا عَذَابَ مَعَ كُلِّ أَلْفٍ سَبْعُونَ
أَلْفًا وَثَلَاثُ حَشِيَّاتٍ مِنْ حَشِيَّاتِ رَبِّي

RE. 460/1 (*Veadenî rabbî en yedhule'l-cennete min ümmetî seb'üne elfen, lâ hisâbe aleyhim ve lâ azâbe; mea külli elfin seb'üne elfen, ve selâsü haseyâtin min haseyâti rabbî.*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlenizin üzerine olsun...

Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek ehadîs-i şerifesinden bir demet *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının, 460. sayfasının başından okuyup izah etmeye çalışacağız inşaallah...

Bunların okunmasına başlamazdan önce, şu mübarek Ramazan gününde başta Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretlerinin ruh-i pâkine hediye edilmek üzere; onun cümle âlinin, ashabının, etbânının, ahbabının ve sâir enbiyâ ve mürselîn ve evliyâullah u mukarrabînin ruhlarına hediye olsun diye; bilhassa Ümmet-i Muhammed'in hakiki mürşidleri olan, hakiki verese-i enbiyâ sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şeriflerin yazılmasına, tesbitine ve nakline emeği geçmiş olan alimlerin ve râvilerin ruhlarına hediye olsun diye; içinde bulunduğumuz beldeyi "Allah Allah" diye diye Allah yolunda malıyla canıyla cihat ederek fethetmiş olan fatihlerin, şehitlerin, gazilerin ruhlarına hediye olsun diye;

İçinde ibadet ettiğimiz şu mescidin yapılmasına, yaşamasına emek sarf etmiş olanların kendilerinin ve geçmişlerinin ruhlarına hediye olsun diye; kendisinden feyz aldığımız Hocamız Mehmed Zahid Kotku Efendi Hazretlerinin ruhuna ve eserini okuduğumuz Gümüşhaneli Hocamız'ın ruhuna hediye olsun diye;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerifleri

dinlemek üzere şumescide toplanmış gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete göçen bütün sevdiklerinin, yakınlarının ruhlarına hediye olsun diye; yaşayan biz müslümanların da ömrümüzü gafletle geçirmeyip rızasına uygun salih ameller işleyip, Peygamber Efendimiz'in sünnetini ihyâ eyleyip, huzur-u Rabbi'l-izzet'e sevdiği razı olduğu kullar olarak varmamıza vesile olsun diye bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, bunları o mübareklerin hepsine hediye edelim, öyle başlayalım! Buyurun:

.....

a. Ümmetinden Hesapsız Cennete Girecekler

Başında metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerif müjdeli. Efendimiz SAS'ın bu hadîs-i şerifi İbn-i Mâce'de, İbn-i Hibbân'da, Taberânî'de, Ahmed ibn-i Hanbel'de ve Tirmizî'de var. Tirmizî hasen hadis demiş. Dârakutnî'de var. Ebû Ümâme el-Bâhilî Hazretleri'nden rivayet olunmuş.

Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:¹

---

¹ Tirmizî, *Sünen*, s.473, no:2361; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.268, no:22357; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.445, no:212; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VIII, s.159, no:7672; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.445; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.7, no:820; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XI, s.471, no:32372; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.X, s.350; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidal*, c.I, s.338, no: Ebû Ümâme RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.II, s.428, no:928; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.421, no:31977.

وَعَدَنِي رَبِّي أَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفًا
لَا حِسَابَ عَلَيْهِمْ وَلَا عَذَابَ مَعَ كُلِّ أَلْفٍ سَبْعُونَ
أَلْفًا وَثَلَاثُ حَشِيَّاتٍ مِنْ حَشِيَّاتِ رَبِّي

(ت. حم. حب. طب. ابى أمامة)

RE. 460/1 (*Veadenî rabbi en yedhule'l-cennete min ümmetî seb'îne elfen, lâ hisâbe aleyhim ve lâ azâb; mea külli elfin seb'üne elfen, ve selâsü haseyâtin min haseyâti rabbî*)

(*Veadenî rabbî*) “Rabbim bana vaad buyurdu... (*En yedhule'l- cennete min ümmetî seb'üne elfen*) Benim ümmetimden yetmiş bin kişinin cennete girmesini bana vaad buyurdu. (*Lâ hisâbe aleyhim ve lâ azâbe*) Hiç defterleri açılıp kendilerine sorgu sual hesap edilmeden ve hiç azaba uğramadan doğrudan doğruya cennete girecekler. Defterleri bile açılmayacak. Amel defterleri bile açılıp da “Ne yapmışsın bakalım?” denilmeden cennete girecekler.”

(*Mea külli elfin seb'üne elfen*) “Her bir bin için yetmiş bin kişi daha, yetmiş bin kişi daha...” Bitti mi?

Arkasından da ifade ediyor ki: (*Ve selâsü haseyâtin min haseyâti rabbî*) “Rabbimin kabza-ı kudretiyle üç avuç daha...” İnsanların adeta buğday ve saireyi avuçladıkları gibi avuçlayıp onları da cennete sokacak.

“—Üç kabza-ı Rahmân miktarı daha bunlara ilaveten...”

Rabbimizin rahmeti çok. (*Zû rahmetin vâsiah*)
Geniş rahmet sahibi... Erhamü'r-râhimîn'dir,
Vehhâb'dır, ihsanının ikramının nihâyeti yoktur.
Biz yüzü kara kullarını da bu zümrelere dâhil
eylesin...

Muhterem kardeşlerim!

İnsanın oturduğu yerden, keyfi rahatı
yerindeyken hesap demesi, azap demesi kolay
gelir. Şuradan kıyas etsinler ki bir ticarethâneye
kapısından maliye memuru girdiği zaman bile
patronun yüzü sapsarı oluyor. Hele bizim gibi
edepsiz, kusurlu, kabahatli müslümanlar; bizim
defterimiz açılırsa hâlimiz ne olur?

Her şey yazılacak. Sabahtan ne yaptık, yine
ne işledik, insanlar aramızda varken ne
yaptık, insanlar arasından çekilip de tenhada
olduğumuz zaman ne naneler yedik, neler
karıştırdık? Hepsi dökülünce hâlimiz nice olur!
Mahşer halkının önünde kirli çamaşırlar ortaya
çıkarsa hâlimiz nice olur!

Kuddusî Hazretleri KS diyor ki:

*Adın senin Gaffâr iken,
Ayb örtücü Settâr iken,
Kime varam sen var iken,
Cürmüm ile geldim sana...*

Hiç kimse, “Ben iyi adamım, ben oruç tuttum,
namaz kıldım...” diye övünüp böbürlenmesin.
Rabbimiz hepimizin içini dışını biliyor. Bizim
yaptığımız işlerin hepsini toplasan bir mendilin
içinde toplanır. Yaptığımız ne ki! Gözün ücretini
ödeyebilir miyiz? Aklın ücretini ödeyebilir

misin? Sıhhatin bedelini karşılayabilir misiniz? Rabbinizin size verdiği nimetlerden bir tanesini parayla ödemeyi bir düşünün bakalım. Simitin 50-100 lira olduğu, gazozun 125 lira olduğu zamanda... Hiçbirini ödeyemeyiz. Yatar kalırız. Mahvoluruz. Saçımızı başımızı yolarız. Meğer ki Rahman ve Rahim olan Rabbimiz rahmetine bizi mazhar eyleye... Başka bir şeyimiz yok.

Bir hadîs-i şerif karşıma dikildi ki, Ebû Hüreyre RA'dan rivâyet edildiğine göre Efendimiz SAS şöyle buyurmuş:²

و رَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ دَخَلَ عَلَيْهِ رَمَضَانُ ثُمَّ انْسَلَخَ
قَبْلَ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ

(ت. حسن غريب، حب. ك. عن أبي هريرة)

(Ve rağime enfü racülin dehale aleyhi ramadâne sümme'nsalaha kable en yuğfere lehû) “Yine şu adamın burnu yere sürtsün ki, ona Ramazan ayı gelmiş, sonra çıkmış gitmiş de, hâlâ mağfirete mazhar olmamış, mağfired olunmamış.”

Ramazan'a erişmiş, Ramazan geçmiş de Allah onu avf u mağfired etmemiş. Ramazan'ın hayrından, feyzinden, bereketinden istifade edememiş; bu mânevî pazarın bol bol bahşışlerinden bunun kasesine bir şey gelmemiş.

² Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.455, no:3468; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.254, no:7444; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.437, no:8465; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.489, no:2148; *Câmiü'l-Ehadîs*, c.XIII, s.136, no:12755; RE. 291/5.

Neden? Kâsesi, tenceresi, kazanı ters; içine bir şey girmez ki. Yukarıdan ne kadar rahmet yağsa, kazan ters dönük olduğu zaman içine bir şey girer mi?

“—Burnu yerde sürter.” diyor. Sürter.

Rabbimiz şu Ramazan’dan bizi mağfûr olarak çıkmayı nasip eyleyip dilşâd eylesin... Rahmetine erenlerden eylesin... Orucu güzel tutanlardan eylesin... Rızasına uygun yaşayanlardan eylesin...

Günahın bir cezası var, azabı var, bir de mahcubiyeti var ki; Rabbimiz bize doğmadan, doğduğumuz zamandan bu ana gelinceye kadar hep ikram ihsan etti, hep in’am etti, hep lütuflarına bizi mazhar eyledi.

Biz ne yaptık? Biz de hep isyan ettik, hep nisyan eyledik, unuttuk. Hep hata işledik. O nerede, bu bizim hâlimiz nerede!

İnsan bir de buna üzüyor, mahcup oluyor. Günahın bir cezası var, korkmak ayrı; bir de ya biz nasıl kullarız ki Rabbimiz bize bu kadar iyilik, ihsan, ikramda bulunmuş, biz de hep isyan ediyoruz... Ne yola gelmez yobazlarız, ne kadar edepsiz insanlarız ki... İnsan yolda kendisine birisi küçücük bir şey ikram etse, bir çiçek verse, “Teşekkür ederim.” diyor. “Önce siz buyurun!” dese, “Teşekkür ederim.” diyor. Rabbimiz bunca nimeti vermiş, bizim kendisine yarar bir kulluğumuz yok.

Evet, hiçbir kimse Rabbimiz’in divanına layık güzel amel işleyemez. Biz neleriz ki, ne oluruz ki, bizden ne olur ki, onun dergâhına layık bir

şey yapalım? Mümkün değil. Ama hiç olmazsa söyle tutabilsek ya kendimizi...

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا

(فاطر: ٦)

(*Inneş şeytâne leküm adüvvün, fettahizûhü adüvvâ*) “Muhakkak ki şeytan düşmanınızdır; siz de onu düşman belleyin, düşman edinin! Şeytanın düşman olduğunu bilin!” (Fatır, 35/6) buyruluyor. Düşman bellesek ya!

وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَىٰ

(الإسراء: ٣٢)

(*Ve lâ takrabü’z-zinâ*) “Zinâyâ yaklaşmayın!” (İsrâ, 17/32) buyruluyor.

Zina, hırsızlık, edepsizlik, arsızlık, çeşitli şeyler yasaklanıyor. Söz dinleseک ya!

Rabbimiz bizi günah zilletinden kurtarsın, kulluk izzetiyle şerefyâb eylesin... Bi-gayri hisâb ve lâ sebki azâb cennetine ilk girenlerle dâhil eylesin...

b. Allah’ın Misafirleri

Bu hadîs-i şerif de çok kaynaklarda var. Neseî’de, İbn Hibbân’da, Dârekutnî’de var. Ebû Hüreyre RA’ın bildirdiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

وَفَدُّ اللَّهُ ثَلَاثَةً الْغَازِي وَالْحَاجُّ وَالْمُعْتَمِرُ

(ن. والدارقطنى، ح.ب. فى الفرداء، ك. حل. ق. عن أبى هريرة)

RE: 460/2 (*Vefdu'llâhi selâsetün: El-gâzî, ve'l-hâccu, ve'l-mu'temiru*)

“Allah’ın elçileri, elçi heyetleri, bir yere gönderdiği heyetler veyahut kendisine heyet olarak gelen kimse olarak kabul ettiği zümreler üç tanedir.”

Birisi; (el-gâzî) “Allah yolunda gazaya çıkan, cihad eden, savaşan, savaşa çıkan kimse.” Bu Allah’ın elçisidir, Allah’ın misafiridir.

İkincisi; (*ve'l-hâccu*) “Hacca giden kimse.” Allah’ın vefdidir, misafiridir. Hacılar sanki O’na heyet hâlinde ziyarete giden insanlar gibidir.

Üçüncüsü de; (*ve'l-mu'temiru*) *Mu'temir*, umre yapanlar demek. Haccın mevsimi dışında insanlar, âşıklar duramıyorlar, salât u selâmlarla, dualar tesbihlerle Hicaz yollarına dökülüyorlar. O mübarek mahaller her zaman, senenin her ayında ziyaret olunuyor. Hac mevsiminin, Zilhicce’nin dışında yapıldığı zaman ziyaret, ona “umre” diyoruz. Arafat’a çıkma olmadan yapılan. Tabii hac mevsiminde de umre yapılabilir. O hacdan ayrı, o da kıymetli.

Umre de kıymetli, hac da kıymetli. Cihat ve gaza da kıymetli.

Bunlar sanki bu yola çıkıyorlar ya, evlerinden ayrılıyorlar, bir yere doğru gidiyorlar, sanki Allahu Teâlâ hazretlerine heyet hâlinde misafirliğe gidiyorlarmış gibi oluyor. Allah öyle kabul ediyor. Lütfen, lütfuyla keremiyle öyle kabul ediyor.

Üçüncü hadis-i şerif de aynı konuda... İbn-i Ömer RA'dan Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğu nakledilmiş:³

وَفَدُّ اللّٰهُ ثَلَاثَةً الْحَاجُّ وَالْمُعْتَمِرُ وَالْغَازِي
دَعَاهُمْ اللّٰهُ فَأَجَابُوهُ وَسَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ

(ابن زنجويه عن ابن عمر)

RE. 460/3 (*Vefdu'llâhi selâseh: El-hâccü, ve'l-mu'temiru, ve'l- gâzi. Deâhümu'llâhe feecâbühü, ve seelûhü fea'tâhüm.*)

“Allahın elçileri, heyetleri, misafirleri üçtür.”

Vefd, grup halinde böyle gelen heyet, misafir heyeti filân demek... Yâni temsil ile anlatmak gerekirse, biz şimdi Coburg Camii'nden imam ve cemaat böyle vefd olarak size gelmiş olduk yâni... Böyle bir grup misafire *vefd* derler. Allah'ın vefdi, misafiri, yâni heyeti, ona ziyarete gelmiş heyet demek... Üç tanedir, buyurmuş Peygamber Efendimiz:

1. (El-hâccü) *Hacı*, hacca giden kimse...

³ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.476, no:4107; Fâkihî, *Ahbâr-ı Mekke*, c.II, s.467, no:865; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.441, no:2578; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.5, no:3692; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.608, no:1611; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.262, no:10167; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.321, no:3604; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.475, no:4102; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.130, no:2511; Ebû Hüreyre RA'dan.

Abdürrezzak, *Musannef*, c.V, s.5, no:8803; Ka'b Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.15, no:11844; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.448, no:25286, 25287.

2. (Ve'l-mu'temiru) Mu'temir, umre yapan kimse...

3. (Ve'l-gàzî) Gàzi, gaza yapan kimse...

Bunların üçü, Allah'a ziyarete gitmiş olan kimseler; yâni bir insan bir insani ziyaret ettiği gibi dünyada, Allah'ın ziyaretçileri, misafirleri demek yâni bunlar. "Onlar Allah'a dua ederler, Allah dualarını kabul eder. Onlar Allah'tan isterler, Allah onların isteklerini onlara verir." buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz...

Benim en çok hoşuma giden ve beni onore eden, koltuklarımı kabartan şeylerden birisi de, orada [Hicaz'da] levhalara filan yazıyorlar yol kenarlarında, insan görüyor:

مَرْحَبًا بِضُيُوفِ الرَّحْمَنِ

(Merhaben bi-duyûfi'r-rahmân!) "Rahman'ın misafirleri hoş geldiniz, sefalar getirdiniz!" filân mânâsına... İnsan bayağı bir hoşlanıyor, Allah'ın misafiri denilmesi hoşuna gidiyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlenize, o mübarek yerleri ziyaret etmek nasib etsin...

Onun beldesine gidiyor, onun beytini, Beytullah'ı ziyarete gidiyor. Tabii o Allah'ın misafiri, Allah'a heyet hâlinde giden kimse demektir.

Gazi; Allah yolunda malını canını ortaya koymuş en kahraman insan. Her şeyinden vazgeçebiliyor, ne güzel şey!

Şimdi yine biz buradan, gaza denilen şeyin kıymetini anlayamayız. Cebimizden biraz bir şey istedikleri zaman, bizden birazcık bir can yakıcı şey istedikleri zaman nasıl insan bucak bucak

kaçıyor? Dişinin tedavisi lazım da adam dişçinin yanına uğramıyor. “Biraz canım yanıyor.” diye bucak bucak kaçıyor. Aşı olacak, aşıdan kaçıyor. Cihada giden kimse, canını ortaya koymuş. “Tamam, benim canım hak yolda feda olsun!” diyor. Çok büyük bir şey, az bir şey değil. Büyük bir fedakârlık. Elbette Allah-u Teâlâ Hazretleri onları kendisinin misafiri olarak kabul eder. Elbette kendisine gelen heyetler olarak kabul eder. Rabbimiz yolunda haclar, umreler nasib eylesin...

Sulh u sükûn güzel şey. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

“—Düşmanla çarpışmayı talep etmeyin.”

“—Yâ Rabbi! Bir fırsat çıksın, düşmanla çarpışayım!” gibi kendiniz istemeyin.

Sulh, sükûn daha iyi.

Başka bir âyet-i kerîmede, başka bir sebeple geçmiş bile olsa umumi kâidedir:

وَالصُّلْحُ خَيْرٌ

(النساء: ١٢٨)

(*Ve's-sulhu hayr.*) “Sulh daha hayırlıdır.” (Nisa, 4/128)

Keşke insanlar arasında hiç mücadele olmasa. Varsın herkes istediği fikre gitsin. Fırsat olsun. Hudutlarda tahdit olmasın, kanunlarda baskı olmasın, herkes istediğini söylesin, ben de

söyleyeyim. Evelallah ikna ederiz. Hepsini ikna ederiz. Amerika'ya gideriz, Avrupa'ya, Rusya'ya gideriz, hepsini Allah'ın yoluna çağırıp ikna ederiz.

Peygamber Efendimiz SAS'e heyetler çok geliyordu. 70-80 kişi, üstü sırmalı elbiselerle, kocaman külahlarıyla, ellerinde putlu asalarıyla, Yemen'den, Necran'dan rahipler heyeti geldiler. Mescide bir tantana ile girdiler. Kendilerine göre orada ibadet etmeye kalkınca sahâbe-i kirâm sinirlendi;

“—Vay! Bu herifler ne arıyor burada bu kılık kıyafetle? Bir de burada kendilerine göre ibadet ediyorlar, bizim mübarek mescidimizde!” diye.

Efendimiz:

“—Dokunmayın!” dedi.

Ondan sonra onlarla konuştu. Sordular, cevap verdi, söyledi. Ne söylemesi gerekiyorsa, peygamberliğinin icabı olarak neyi tebliğ etmesi gerekiyorsa tebliğ etti, etti, etti... Onların çoğu Âl-i İmran Sûresi'nin ayetlerinin sebab-i nüzûlüdür. Âl-i İmran Sûresi'nin ayetlerinin çoğu o sebeple nâzil oldu.

O hıristiyanlar geldiler.

Peygamber Efendimiz kalktı, yahudilerin havrasına gitti.

Sahabeden birkaç zât-ı muhterem ile gitti. Dedi ki:

“—Ey yahudi cemaati! Tevrat’ta, sizin kitabınızda şu yazı yazmıyor mu, şu ayet yok mu, şöyle demiyor mu? ‘Bir peygamber gelecek, ona uyun, onun sıfatı şöyledir böyledir...’ demiyor mu? Şurada şöyle demiyor mu?”

Hepsini söyledi.

“—Ümmî Peygamber nasıl söyler?”

Ümmî ama peygamber, Allah’ın elçisi. Allah bildirince hepsini söyledi. Hepsini söyledi ama onların ağızlarından çıt çıkmadı. Kapalı ağızları; tısss...

Tebliğ yaptı mı? İnsanlara hakkı söyledi mi? Söyledi.

Döndü, çıkıp giderken arkasından hahamlardan bir tanesi koştu geldi, Abdullah ibn-i Selâm RA dedi ki;

“—Yâ Rasûlallah! Sen Allah’ın elçisisin. Sen doğru söylüyorsun, haklısın!”

Abdullah ibn-i Selâm müslüman oldu. Havradan haham, müslüman oldu.

“—Sen haklısın yâ Rasûlallah, ama bunlar kıskançlıklarından seni tasdik etmiyorlar. Evet, dediklerin doğru, Tevrat’ta öyle yazıyor ama kıskandıkları için ‘evet’ deyivermiyorlar, başlarını sallamıyorlar.” dedi.

Yahudilere de gitti, hıristiyanlara da gitti. Putperestler zaten çantada keklik; onlar güneşe tapıyor. Ya bu güneşin tapılacak yanı var mı? Aya tapıyor.

Hintliler öküze tapıyor. Sübhanallah! Yirminci Yüzyıl'da! Öküzün tapılacak bir yeri var mı? İki bacağını çeldin mi yatırırırsın, boğazına bıçağı saldın mı kurbanlık bir hayvan işte, Allah'ın yaratıklarından bir yaratık... Niye deveye tapmıyorsun da öküze tapıyorsun? Ne farkı var? Devenin boyu daha uzun. Saçma! Fil var Hindistan'da, daha uzun.

Ama sulh yok, sükun yok; husûmet var, düşmanlık var. Sen hakkı söyleyeceksin, o tabii hakka cevap veremeyecek. O zaman eline silahı alıyor, zorbalığa, arkadan kuyu kazmaya başlıyor, arkadan çelme takmaya çalışıyor.

Haa, pekâlâ, sen işi öyle o tarafa götürürsen bizde de cihad var, bizde de şehidlik var.

Rabbimiz bizi yaratmış, can vermiş, bir zaman gelecek canımızı teslim edeceğiz. O senin kılıç vurmanla, silah atmanla da bitecek şey değil. Bana Allah ömür vermişse sen kurşun attın diye mi ben öleceğim?

Sen kimsin? Sen Allah'ın âciz bir yaratığısın.

Senin tetiği çeken elini Allah çektirtmez. Tetiğin çekilir de silahın patlamaz. Patlasa başka tarafa gider.

Sen mi vuruyorsun beni?

وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ

(Âl عمران: ١٥٦)

(*Va'llàhu yuhyî ve yümîtu*) "İnsanı yaşatan ve öldüren Allah'tır." (Âl-i İmrân, 3/156)

Sen bana hiç zarar veremezsin. Ben senin karşına dikilirim, cümle cihanı toplasan senin karşında bir an geri durmam, adımımı bir adım geri atmam, sırtımı dönmem, kaçmaya çalışmam. Ancak harp hilesi olarak kaçarım.

Dedelerimiz de öyle yapmışlar, çatır çatır çatır çarpışmışlar, şehid olmayı göze almışlar, can atmışlar. Onun için yeri gelince biz de çarpışırız. Arslanın oğlu arslan olur. Biz de onların evlatlarıyız, evelallah öyle bir şey olursa görürler. Dünyada arslanın nesli kesilmedi ki...

Ama Allah sulh nasib etsin de tatlı tatlı anlatalım:

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ

(النحل: ١٢٥)

(Üd'u ilâ sebîli rabbike bi'l-hikmeti ve'l-mev'izati'l-haseneti ve câdilhüm bi'lletî hiye ahsen) (Nahl, 16/125) [Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et!] (Nahl, 16/125)

Tatlı tatlı öğüt verelim. Güzel güzel deliller serdedelim. Hakikati güzel, yumuşak yumuşak anlatalım! Onun da gönlünü okşayarak, kızdırmadan...

Ama eh, harp olursa ondan da kaçmayız. Gazâ bizim için büyük şereftir. Gideriz gazâyâ, yenersek düşmanı alt etmiş oluruz, postunu yere sereriz, derisini yüzer, alır geliriz; eğer ölürsek şehid oluruz, hak yolda iyi niyetli olursak...

Rabbimiz bizi yolunda eylesin... Hayırlarda isti'mal eylesin, şerlere alet etmesin...

c. Hocaya ve Öğrenciye Saygı

Son bir hadis-i şerifi İbn-i Ömer RA rivayet etmiş, İbnü'n- Neccâr isimli hadis alimi ve daha başka alimler kitaplarında yazmışlar. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁴

وَقَرُّوا مَنْ تَعَلَّمُونَ مِنْهُ الْعِلْمَ وَوَقَرُّوا
مَنْ تَعَلَّمُونَهُ الْعِلْمَ

(أبو إسحق فى معجمه، وابنه إسحق فى فوائده، وابن النجار عن ابن عمر)

RE. 460/4 (*Vakkırû men teallemûne minhü'l-ilm, ve vakkırû men tüallimûnehü'l-ilm.*)

Sübhanallah... Peygamber Efendimiz'in şu hadîs-i şerifi, bütün okulların alnına yazılması gereken bir hadîs-i şerif. Bakın, Peygamber Efendimiz ne buyurmuş:

(*Vakkırû*) “Hürmet edin, vakar gösterin, vakarlı insan muamelesi yapın, tevkir eyleyin, karşınızdakini el üstünde tutun, saygılı olun...” Kime?

(*Men teallamûne minhü'l-ilme*) “Kendisinden ilim öğrendiğiniz kimseye saygılı olun, saygı gösterin! Hocalara, öğreticilere saygı gösterin!”

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.387, no:7125; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.459, no:29338; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.450, no:25290.

Burası normal, hocaya saygı bizim milletçe alıştığımız bir şeydir, normal bir şey deriz. Asıl ikinci taraf insanı yerinden zıplattırarak kadar çarpıcı bir mâna:

(*Ve vakkırû men tüallimûnehü'l-ilm.*) “Kendisine ilim öğrettiğiniz kimselere de saygı gösterin!” Yâni, hoca da talebeye saygı gösterecek.

İslâm bu işte. Bu İslâm!

Talebe elbet hocasına saygı gösterecek ama hoca da talebesine saygı gösterecek. Vakkirû diyor, o da ona hürmet edecek. “Buyur evladım, şöyle otur...” O da ona hürmet edecek. İslâm bu!

İslâm’ı bize doğru öğretilmedi. İslâm’ın zihnimizdeki izleri doğru değil. Sanki İslâm “Yatır talebeyi falakaya, vur tabanına kırbacı, sopayı, değneği!” diyormuş gibi hâlâ 23 Nisan oluyor, resmî geçit yapıyorlar, hâlâ hocaları sanki falakaya yatırıp dövüyor gibi gösteriyorlar.

Kime yarar bu imaj? Vermek istediğin bu fikir kime yarar kardeşim? Ne olacak, birbirimize düşman mı olalım? O talebeler o hocalara hasım mı olsun? Sakallı gördüğü her kimseyi düşman mı bellesin? Sen kimden taraftasın bakalım, söyle. Kime yarar senin bu yaptığın?

İslâm o değil ki, İslâm bu! Hoca talebeye saygı gösterecek, talebe de hocaya saygı gösterecek. İslâm bu! Ama sen İslâm’ı yanlış göstermeye çalışıyorsun.

“—E hocam hiç falaka olmamış mı?”

Ya sen melek misin, senin evinde her şey kanunlara uygun mu gidiyor? Sen kendine bakšana, sen adam mısın! Sanki senin evinde her şey muntazam mı gidiyor? Sanki senin maaşın hepsi helâl mi? Sanki sen öğretmenlik yaptığın zaman çok usulüne uygun mu öğretmenlik yaptın?

Mesela öyle hocalar duyuyoruz ki İzmir’de bilmem nerede... Gazetelere düştü; hırsızlık yapıyor, arkadaşlarının evini soyuyor. E şimdi ondan dolayı ben bütün öğretmenlere “hırsız” der miyim, denir mi?

Denmez. Üç tane, beş tane misal için...

Herkese hakkı neyse onu vereceksin.

“—İslâm’da talebenin hiç kıymeti yoktur. Alırsın ayağının altına, ezersin. Ayağının çıplak tabanının altına basarsın sopayı, kanadığı zaman da tuz ekersin!”

İslâm’da böyle bir şey yok... İslâm’da hoca talebeye saygılı olacak, talebe hocaya saygılı olacak var. İşte hadîs-i şerif!

Bunları yazmamız lazım. Hoca talebesine saygılı olsun,

“evladım” desin.

Başka bir hadîs-i şerifte Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki... Ben çok söylüyorum arkadaşlarıma, vaazlarda çok söylüyorum:

“—Evlatlarınıza asil insan muamelesi yapın!” diyor. Peygamber Efendimiz.

“—Höt! Otur! Kalk! Git! Çat pat!”

Bu çocuk yüzsüz olur. Böyle yetişen çocuktan hayır gelmez. Sen ona “evladım” de, sakın sakın konuş, dövmeden konuş, güzel güzel anlat.

Birisi biliyor musunuz, Peygamber SAS Efendimiz’e gelmiş de ne diyor, aklınız almaz:

“—Yâ Rasûlallah, müsade et ben zina edeyim.” diyor.

Akıl alır mı? Böyle bir şey Peygamber Efendimiz’e teklif edilir mi?

“—İzin ver bana, dayanamıyorum, zina edeyim.”

“—Gel otur şuraya” demiş Peygamber Efendimiz. “Otur bakayım...” Peygamber Efendimiz kızmadı,

“—Otur şuraya bakayım.” dedi.

“—Şimdi senin annene birisi böyle bir şey yapsa razı gelir misin?”

“—Yoo.” dedi, gelmez.

“—Karına birisi böyle bir şey yapsa razı gelir misin?”

“—Yoo.” Ona da razı değil.

“—Kızına böyle bir şey yapsa razı gelir misin?”

Tabii adam bu işin böyle sıralanmasından yavaş yavaş anlamaya başladı.

“—İşte bak bu sebeplerden dolayı, bu işin böyle yapıldığı zaman şu zararlar çıkacağından sen bu işi yapma.” diye oturdu onun şeytânî duygularını, güzel güzel, güzel güzel akılla, imanla söndürdü.

“–Haklısın yâ Rasûlallah.” dedi.

“–Hocam ben dayanamıyorum, dışarıda çok edepsizlik almış yürümüş, nefsime hâkim olmak zor oluyor.”

İki tane ilacın var: Oruç ve gece namazı.

Orucu hakkıyla tuttun mu korunursun. Gece namazına da kalk. Gece namazına, zaten sahura yemeğe kalkıyoruz. Rabbimiz gece kalkmayı bize yemekle öğretiyor. Dinimizin hikmetlerini anlıyor musunuz, ne güzellikleri var! Kim kalkar geceleyin uykusunu bozup da? İbadete kalkmaya nasıl alışacak? “Kulum sahur, ye...” filan diye Rabbimiz bizi kaldırıyor. Yemekten, köftenin kaymağın aşkına kalkıyoruz.

İşte öğreneceksin.

Bundan sonra sahurda o vakitte kalkıp teheccüd kılmayı öğreneceksin.

Dinimiz çok hikmetli. Bu dinimizi biz anlayamadık. Sizler ve bizler, biz müslümanlar bunu tam anlayamadığımız için dışarıdakilere de tam anlatamamışız. Dışarıdaki de bizim hakkımızda yalan yanlış şeyler düşünüyor. Adam çember sakallı mı; yorgun öküzün sabana baktığı gibi hocaya, sakallıya bakıyor.

Ya ne olmuş?

Öküz sabana kızar çünkü yorgunluk çekiyor ama bu adamcağızdan sana zarar gelmez ki! Nikâh kıydıracaksın, evine çağırırsın. Ölürsen cenazeni bunlar kaldırır. Hastan olursa getirirsin “Aman hocam etme eyleme, Allah’a dua ediver!” Başın sıkıştığı zaman ararsın. Bir harp

darp olsa herkes camileri doldurur. Bir zelzele olsa herkesin bıdır bıdır dudakları kıpırdamaya başlar, dualara başlar, hepsi dindar olur. Benden dindar olur hepsi...

Onun için biz kendi kabahatimizi bilelim, biz dinimizi güzel öğrenelim. Bu gibi şeyleri yazalım mühim şey çünkü, bu önemli bir işaret. Çok mühim bir dönemeç noktası bu, bunu yazacağız. İslâm'ın ilim hakkındaki alimle, hoca ile talebe arasındaki münasebeti tanzim eden hadîs-i şeriflerinden bir tane mühim hadîs-i şerifi öğrendim, deftere yazarım, önüme gelen yerde söylerim; "İslâm böyle diyor." Giderim, soru olarak sorarım, derim ki;

"—Sen biliyor musun, talebe hocaya saygı gösterir, tamam mı?"

"—Bundan tabîî ne var!" diyecek.

"—Peki, aksini hiç duydun mu? Hoca talebeye saygı gösterecek."

"—Yok, duymadım."

"—E işte İslâm'da bu var! Hoca da talebeye saygı gösterecek."

Aynı şey: (*Vakkırû men tüallimûne'l-ilme*)

"Kendisine ilim öğrettiğimize vakarlı insan muamelesi yapın, saygı gösterin!" diyor. Neden? Alim sopayla yetişti mi, talebeyken sopa yedi mi şahsiyetsiz olur. Sen, talebelikten ilim veriyorsun kendisine, en kıymetli malzemeyi veriyorsun. Onurlu yetiştir, saygıdeğer bir insan olarak yetiştir. Birçok şeye tenezzül etmesin.

Cahil gelip kendisine sataştığı zaman, alim olduğunu bilsin, cahile uymasın.

Küçük, maddî menfaatlere tenezzül etmesin. Öyle yetiştir.

Öyle yetiştirmezsen, sopa yiye yiye yetişen, sopa yiye yiye başkasına maksadını anlatmaya çalışır, sopa ata ata anlatmaya çalışır. Bir hayır gelmez.

Bir okulun açılışında bulundum da, gözümün önünden o sahne gitmiyor: Müdür muavini bileğim kalınlığında sopayı almış eline... Tam bileğim kalınlığında!.. Ve o çocuklara, Allah'ın yaratığı, bir ananın babanın ciğerpâresi, evlâdı demeden öküzleri ahıra sokar gibi sırtlarına vura vura — bayrak merasiminden sonra— okula sokuyordu. Nefret ettim! Nefret ettim! Elinde koca sopa... Nedir bu ya? Hayvan mı sokuyorsun? Nefret ettim! İslâm bu değil! Böyle yaparsan o çocuklardan hayır gelmez. Şahsiyeti ölür.

Para için eğilmeyen, zenginin karşısında, mevki makam sahibinin karşısında hakikati eveleyip gevelemeyen, kimsenin malına tenezzül etmeyen, Allah'ın kendisine verdiği sevaba, rağbet eden hakiki alimler yetiştirmeliyiz.

Bana bir zengin kardeşim geldi, çok sevdiğim çok iyi bir insan, çok hayırsever bir insan, çocukları da var.

“—Hocam yazın bu çocuklarımı ne yapayım? Mercedes yedek parçacısının yanına çırak vermek istiyorum.” dedi.

Çocuk İmam-Hatip talebesi, yaz tatilinde Mercedes oto parçası satan kimsenin yanına çıracak verecek, neden?

“—Oğlum ticareti öğrensin de bana hayırlı evlat olsun, benim gibi zengin olsun.” diye.

Maksadı ticarî hayata alıştırmak. Gün gibi âşikâr... Paraya ihtiyacı yok, zengin adam, çok zengin, milyonlarla oynayan bir insan. Çocuğu ticarî hayatı öğrensin diye düşünüyor.

Ben dedim ki:

“—Yanlış! Olmaz, razı değilim, rızam yok. Çıracak vereceksen bir vaize çıracak ver, çantasını taşıyın, vaiz hangi camiye gidiyorsa onun yanına peşinden gitsin, vaaz etmeyi öğrensin. Hocaya hürmet etmeyi öğrensin. Cemaati tanıyın. Soruları dinlesin, cevapları dinlesin.”

O sene öyle yaptılar, Allah razı olsun. Ondan sonra dayanabildiler mi bilmiyorum. O sene öyle yaptılar ama...

Benim kanaatime göre, ben diyorum ki: Zengin bir kimse, diyelim dört tane çocuğu var. En akıllısı, en zekisi, leblebiyi anlayanı hangisi? Filanca... Ona:

“—Evladım ben sana araba alacağım. Dairen işte şurada, şu daireyi senin üstüne yazdım. Senin geçim derdin yok, sıkıntın yok. İlme çalış evladım!” desin.

“—Çalış ilme, ilmi öğren! Onun bunun eline bakmak mecburiyetinde değilsin. Hakkı öğren de insanlara dobra dobra hakkı söyle!”

Böyle dediğim kimseler oldu, çocuklarını böyle yetiştiren kimseler de oldu. Hatta bu bir çocuğunu Mercedesçiye çırak vermeye çalışan kardeşimiz, Allah razı olsun, küçük çocuğunu hafız yetiştirdi. Tamam. İşte o alim hakiki alim olur.

Neden? E kitap okuyacak para yok, alamaz. Bir şey öğrenmesi lazım, temin edemez. Geçimini sağlayamadığı için, geçimini sağlaması için ayrı çalışma yapması lâzım. Bu adamcağız ilme nasıl çalışacak?

İlme çalışmak için, başka şeyle meşgul olmamak lâzım! İlim herkese kendisini râm etmez. İlim herkese teslim olmaz. Çok insan o ilmin peşinden koşar da çok az insana râm olur. İlim ayrı zor bir iş.

En gözü tok aileler, çocuğunu zerre kadar harama tenezzüledip bakmayacağı terbiyeyle yetiştirecek. Onlar çocuklarını dindar yetiştirsinler. Bak nasıl duman attırır onlar ortalığa... Öyle geçip de onun bunun önünde takla atmak, hakka bâtıl, bâtıla hak demek onların ağzından çıkmaz. Pervası yok ki adamın, “İster beğen ister beğenme, Allah’ın hükmü budur.” der çıkar.

Ama bazen çok kabiliyetli çocuklar fakirlerden çıkıyor. Allah’ın bir dağ köyünden, bir hiç ummadığın yerinden bir zekâ fışkırان çocuk çıkıyor, hayret ediyorsun; bacak kadar çocuk, ilim dağarcığı gibi. Öylesini de buldu mu insan desteklemeli:

“—Al kardeşim, para için endişe etme, şu ilme çalış, ben de seni yetiştirdiğim için sevap kazanayım.” desin.

Biz kendimiz çeşitli mekteplerde okuduk, hocalık yaptık, okuduk, yetiştik. Bu sistemi gördük. Bizim eski sistemimizde icazet usûlü var. Hoca benim şu kürsüye çıktığım gibi ders veriyor, herkes dinliyor, isteyen imtihana geliyor, hoca kânî olursa not veriyor. Kabiliyetli, ‘şıp’ diye dersi geçiyor. Akı almayan bir kere daha dinliyor, bir kere daha dinliyor... Kabiliyetlinin önü açık, ‘zıııt’ çarçabuk en yüksek mertebeye yürüyüp gidiveriyordu.

Şimdi biz de düşünüyoruz ki, mâlî gücümüz yeterse, bir kişinin yapacağı bir şey değil, topluluğunun yapacağı bir şey, gücümüz yeterse diyoruz ki ilâhiyat fakültesini bitirmiş zeki çocuklar, notu yüksek, ahlâkı iyi, talebe arkadaşlarından sordum ki bunlar takvâ ehlidir, tamam; bunlar ne yapacak?

Girecek 30 bin, 40 bin, 50 bin lira maaşla memuriyete. Öyle yapmayacak mı?

“—Kardeşim orası 50 bin veriyorsa, ben sana 80 bin lira vereceğim, 70 bin lira vereceğim, 100 bin lira vereceğim.” diyebilsek mesela...

“—Bu yüksek tahsilinin üzerine, sen şuraya gel. Senin kabiliyetin müsait. Sen şimdi orada kâğıt okuyacağım, şu işi yapacağım, bu işi yapacağım, para kazanacağım derken geçim sıkıntısından ilmi unutacaksın. Gel, ben sana dört sene bedavadan maaş vereyim. Bedavadan vereyim ama sen ilme çalış, başka bir şeyle uğraşma, ilim öğren! Tefsirde bir tane ol, hadiste bir tane ol, fıkhıta bir tane ol, akaidde bir tane ol, ilm-i kelâmıda bir tane ol. Tam kendini ver. İstedüğün kitabı da sana alayım, kütüphanende bulunsun. Bu işte çalış.”

Mesela böyle diyebilsek, o yüksek tahsilin üstüne o kadar daha tahsil görse ne güzel olur.

Bunların hazırlığına giriştik el-hamdü lillah. Şimdi doğrusu sözü bunun için başlatmadım ama buraya geldi. Bu işi yapacağımız yer için de dün akşam bize arkadaşlarımız dediler ki;

“—Hocam sizin caminizin ayrı bereketi vardır, biz oradan para toplayacağız.”

Makbuzları da verdiler. Böyle şahısları yetiştireceğimiz yüksek ihtisasas yeri yapacağız inşaallah. Kardeşlerimizin kabiliyetlerini orada kullandırtacağız.

Çünkü ilkokulu, ortaokulu ve saireyi herkes yapar da yüksek hoca yetiştirmemiz lâzım!

Bir yerde cami açılmış;

“—Hocam altını hasır döşedik, duvarı yıktık, kapıyı taktık, cami oldu. İnşaatın altı cami oldu, Ramazan’a yetişti. Ama hoca lâzım!”

Biz hemen oturduğumuz yerden bir arkadaşına dedik ki;

“—Kimi yapalım?” O da dedi ki;

“—Benim okuttuğum filanca hafız var, Erzurumlu, onu oraya tayin edelim.”

‘Şıp’ o akşam oraya gitti.

İnsanın elinde hazır eleman olunca gidiyor. Arapça okuyup hem vaaz ediyor; hem hafız, Kur’ân-ı Kerîm’le ders veriyor, teravihi kıldırıyor, cemaate hizmet ediyor. Bu büyük bir şey. Elhamdülillah.

İnşaallah el birliği ile bunların adedini artıracamız. Hepiniz yardımcı olun. Rabbimiz Teâlâ hepinizin mizanına koysun.

d. Vücumuzu Koruyan 360 Melek

Bu hadîs-i şerif bizim gözümüzün görmediği mânevî bir hususla ilgili bize bilgi veriyor. Ebû Ümâme RA Hazretleri rivayet etmiş. Bu hadîs-i şerifi Taberânî kaydetmiş. İbn-i Kâni ve İbn-i Ebi'd- Dünyâ'da var.

Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:⁵

وَكُلِّ بِالْمُؤْمِنِ سُتُونَ وَثَلَاثِمِائَةِ مَلِكٍ يَذُبُّونَ
عَنْهُ مَا لَمْ يَقْدِرْ عَلَيْهِ، مِنْ ذَلِكَ لِلْبَصْرِ تِسْعَةٌ
أَمْلَاكٍ يَذُبُّونَ عَنْهُ كَمَا تَذُبُّونَ عَنْ قِصْعَةِ الْعَسَلِ
مِنَ الذُّبَابِ فِي الْيَوْمِ الصَّائِفِ مَا لَوْ بَدَا لَكُمْ
لَرَأَيْتُمُوهُ عَلَى كُلِّ جَبَلٍ وَسَهْلٍ كُلُّهُمْ بَاسِطُ يَدَيْهِ
فَاغْرُ فَاهُ وَمَا لَوْ وَكَلَّ الْعَبْدُ فِيهِ إِلَى نَفْسِهِ طَرْفَةً
عَيْنِ خَطَفَتْهُ الشَّيَاطِينُ

(وابن أبي الدنيا في مكاييد الشيطان، وابن قانع، طب. عن أبي أمامة)

⁵ Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VIII, s.157, no:7704; Deylemi, *Müsnedü'l- Firdevs*, c.IV, s.384, no:7117; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.VII, s.425, no:11903; Ebu Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.254, no:1279; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.454, no:25297.

RE. 460/5 (*Vükkile bi'l-mü'mini sittûne ve selâsü mieti melekin, yezübbûne anhu mâ lem yakdir aleyhi, min zâlike li'l-basari tis'atü emlâkin, yezübbûne anhu kemâ tezübbûne an kas'ati'l-ase li mine'z- zübâbi fi'l-yevmi's-sâifi, vemâ lev bedâ leküm leraeytümûhu alâ külli cebelin ve sehlin, küllühüm bâsitun yedeyhi fâğirun fâhu, ve mâ lev vükkile'l-abdu fîhi ilâ nefsihî tarfetü aynin hatefethü'ş- şeyâtînü.*)

“—Mü'minin vücuduna üç yüz altmış melek tayin edilmiştir.”

Biz görmüyoruz. Bizim gözlerimiz dünya gözü olduğundan bu melekleri görmüyoruz. Peygamber Efendimiz bildiriyor.

(*Vükkile bi'l-mü'mini sittûne ve selâsü mieti melekin*) “Üç yüz altmış tane melek vazifelenmiş.” Ne kıymetli varlığımız... Üç yüz altmış tane melek etrafımızda, ne yapıyorlar?

(*Yezübbûne anhu mâ lem yakdir aleyhi*) “Gücünün yetmeyeceği belaları etrafında çevreleyip onu defediyorlar, belâlardan koruyorlar.”

Bu melekler sağdan soldan saldıran, gelen, görünür görünmez belâları defediyor. Vazifesi o; mü'mini korumak, kollamak. Üç yüz altmış tane melek...

(*Min zâlike li'l-basari tis'atü emlâkin*) “Bu üç yüz altmış taneden göz için dokuz tane melek vardır.” Dokuz melek vardır, göze vazifeli, koruyacak; (*yezübbûne anhu kemâ tezübbûne an kas'ati'l-ase li mine'z-zübâbi fi'l-yevmi's-*

sâifi) sizin yaz gününde bal kasesinin üstünden sinekleri kovaladığınız gibi, gözden belâları kovalarlar.”

Yaz gününde düşünün balı; arılar, böcekler, şunlar bunlar tadına geliyorlar. Tabii bacağından yakalanır, balın içine düşer, diye siz de kışalarsınız, aman tatlıya konmasın diye. Onun gibi yağın belâları, görünen görünmez o şeyleri bu dokuz melek gözden defederler.

(Lev bedâ leküm) “Eğer gözünüzden perde kalksa da görebilseniz... Size âşikâr olsa eğer, *(leraeytümûhu alâ külli cebelin ve sehlin)* onları her vadide ve dağın tepesinde görürdünüz. *(Küllühüm bâsitun yedeyhi fâğirun fâhu)* Ellerini uzatmışlar ve ağızlarını açmış durumdadılar; gelen belaları defetmekle uğraşıp duruyorlar.”

(Ve mâ lev vükkile'l-abdu fîhi ilâ nefsihî tarafetü aynin hatefethü's-şeyâtînü) “Eğer kul kendi nefesine bırakılsa, melekler himaye etmese, kendi hâline bırakılsa şeytanlar onu bir anda ‘hop’ yok ederlerdi, yutarlardı.”

İnsanoğlunun görünmez düşmanları var. Bu şeytanlar kurdun kuzunun etrafında dolaştığı gibi döner durur. O melekler olmasa, ‘hop’ yutup alır giderlerdi.

Rabbimiz insana değer vermiş, mü'mine daha büyük değer vermiş. Mü'minin haddi hesabı olmayan değeri var. Ama bizler kendimizin sahip olduğumuz değerden habersiziz. Ne olduğumuzun farkında değiliz. Onun için bir şiirinde İmam Ali *radiya'llahu anh ve kerrema'llahu vechehû* buyurmuş ki:

وَتَحَسَبُ أَنَّكَ جِرْمٌ صَغِيرٌ
وَفِيكَ انْطَوَى الْعَالَمُ الْأَكْبَرُ

Tahsebü enneke cirmun sağîrun

Ve fîke'ntave'l-âlemü'l-ekberu

“Sen kendini ufak tefek bir şey sanıyorsun, küçük bir varlık sanıyorsun! Alem-i ekber senin içine saklanmış, dürülmüş, konulmuş.”

İnsanoğlu bir acayip varlıktır ki, içi dışından geniştir. İçi çok engindir. Bir başka şair de şöyle diyor:

Nasıl sığmış benim içim dışıma?

Baktıkça hayret ediyorum;

Dünyalar dar geliyor bakışıma...

İçimi seyrediyorum.

İçimizde Rabbimiz'in gönül denilen nimeti var, Arş-ı A'lâ ile irtibatlı.

Allah-u Teâlâ Hazretleri insanın gönlüne tecelli ediyor. Dağlar taşlar tecellisine tahammül edemiyor da parça parça parçalanıyor. Onu müşahede eden ulû'l-azm peygamberlerden Musa AS gibi bir mübarek zât baygın yere düşüyor da, Rabbimiz insanın gönlüne tecelli ediyor da, mü'min-i kâmilin gönlü o tecelliye tahammül ediyor.

Ne harikaları var bu insanoğlunun... Bu yaratılışında ne hikmetler var... Ama biz çok yanlış yollarda gidiyoruz. Hayatı çok boşuna geçirdik. Çok yanlış işler tutturduk. Çok gafiliz.

Kendimizin farkında değiliz. Çevremizin farkında değiliz. Nasıl aziz bir varlık olduğumuzun farkında değiliz. Allah indinde mertebemizin ne kadar yüksek olduğunu anlayamamışız. Bize ne himayeler, ne korumalar, ne lütuflar var; farkında değiliz.

El-hamdü li'llâhi alâ ni'meti'l-İslâm... İslâm olmasaydı, hadisler olmasaydı nereden bilecektik?

Kimin gözü görüyor? Gören görüyor.

Küçük çocuğun birisi, dedesi şeyhmiş, kapıdan içeri girerken birisi girince;

“—A! Dede kapıdan içeri domuz girdi!” dermiş.

“—Sus evladım! Söyleme, sus!”

Biraz sonra:

“—A! Dede içeriye köpek girdi!”

“—Evladım sus!”

Halbuki köpek girdiği filan yok, adam giriyor ama çocuğun gözü mânevî hâlini görüyor, sîretini görüyor, huyuna göre durumu görüyor.

“—Şuna ekmek verin, başımıza iş açacak... Ekmek verin de herkes görürken biraz yesin.”

Tabii ekmek yerken başkası görecektir, canı çekecek... O zaman o görme kabiliyeti kalmamış. O zaman gelenin ne olduğunu görmez olmuş.

Bazı kulaklar bazı şeyleri duyuyor. Ayet-i kerîmede buyruluyor ki:

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

(الجمعة: ١)

(*Yüsebbihu li'llâhi mâ fi's-semâvâti ve mâ fi'l-ard*) “Şu anda yerdeki gökteki her şey Cenâb-ı Hakk'ı tesbih edip duruyor.” (Cuma, 62/1)

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ

تَسْبِيحَهُمْ

(الاسراء: ٤٤)

(*Ve in min şey'in illâ yüsebbihu bi-hamdihî velâkin lâ tefkahûne tesbîhahüm*) “Allah'ı tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur ama, siz onların tesbihlerini anlayamazsınız.” (İsrâ, 17/44) buyuruluyor.

Alimler padişahın huzurunda münazara etmiş. Alimlerin bir kısmı demişler ki;

“—Bu, lisân-ı hâl iledir.” Âriflerden bir tanesi diyor ki;

“—Hayır. Bu kulak iyi, bir kulak olsa duyar.”

Çünkü kurb-*u nevâfil* olduğu zaman, Cenâb-ı Hakk'a kurbiyet peyda ettiği zaman, insan Allah'la görür. Hadîs-i kudsîde, “Benimle görür.” diyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri duyurur, Allah'ın lütf u keremiyle, ihsanıyla görür, duyar.

Rabbimiz kendi izzetimizi anlamayı nasib eylesin... Rabbimiz'e güzel kulluğa dönmeyi nasib etsin... Avare avare başka yerlerde, yaban yerlerde dolaşmaktan bizleri korusun...

e. Meleklerin Güneşi Soğutması

Bu da Ebû Ümâme Hazretleri'nden bir başka hadîs-i şerif. Peygamber Efendimiz SAS buyurdu ki:⁶

وَكُلَّ بِالشَّمْسِ تِسْعَةَ أَمْلاَكٍ يَرْمُونَهَا بِالثَّلْجِ كُلَّ
يَوْمٍ وَلَوْلَا ذَلِكَ مَا أَتَتْ عَلَى شَيْءٍ إِلَّا أَحْرَقَتْهُ

(طب. عن أبي أمامة)

RE. 460/ (*Vükkile bi's-şemsi tis'atü emlâkin, yermûnehâ bi's-selci külle yevmin, velevlâ zâlike mâ etet alâ şey'in, illâ ahrakathu.*) (*Vükkile bi's-şemsi tis'atü emlâkin*) “Şu güneş için Allah dokuz tane melek vazifeli kıldı...” Şu parlayan güneş için... Ne yaparlar? (*Yermûnehâ bi's-selci külle yevmin*) “Her gün buna soğutacak buz atarlar, soğuturlar.”

“—Eğer böyle bir soğutulması olmasaydı, neyin üstüne gelirse bu güneş hepsini yakardı.”

Güneşin içinde bu güneşin harareti, kitaplardan biliyorsunuz, biz de başkasının yalancısıyız, atom patlamaları oluyor. Devamlı zincirleme patlamalar oluyor da, o patlamalardan, milyonlarca milyarlarca mesafelerden o ışıkların harareti bize geliyor da bizi yakıyor. Ne kadar uzakta, akıl hayale gelmeyecek kadar, kelimelerle tarifi, zihne yerleştirmesi kolay olmayacak kadar uzaktan sıcaklığı bize geliyor.

⁶ Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VIII, s.168, no7705; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.VIII, s.240, no:13362; Ebu Ümame el-Bahili RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VI, s.152, no:15199; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.453, no:25296.

Şu Çernobil atom santrali faciasından kıyas ediverin! Adamlar biraz kontrolünü kaçırdılar, üstüne kum yığmışlar, kurşun yığmışlar, bilmem ne yapmışlar, gömmüşler... Aşağıda o çekirdeğin yanması kaç asır devam edecek diyorlar... Bir deli kuvvet ki elinden bir kaçtı mı, insana ne yapacağı belli olmaz. Çıkan bulutlar o tarafa gitti mi, oranın ahâlisinin yüreği ağzına geliyor; bu tarafa geldi mi, buranın ahâlisinin yüreği ağzına geliyor. Allah dilerse, bir bulutla bütün ahâlinin canını alır; her şeye kâdirdir.

Bir atom patlamasının kontrolden çıkması... Adamlar orada bu işi normal işletip duruyorlardı. Kontrolden bir çıkması Avrupa için tehlike oldu, bizim memleketin hudutlarına kadar tehlike yanaştı. Rüzgâr neyse başka tarafa süpürdü, bize bir zarar gelmedi. Allah'ın yine lütfu... Yine bu dualıların, oruçluların, niyazlıların, sabîlerin, zayıfların duası berekâtıyladır. Öbür tarafta kim bilir neler oldu öteki ülkelerde... Ne radyasyonlar oldu... Önümüzdeki yıllarda ne zararlar çıkacak...

Hem de dikkat ediyor musunuz, Rusya'nın göbeği, tam merkezi. Tam böyle has, Beyaz Rusların olduğu yerler. Allah öbür taraflarda yapmıyor da orada yaptı. Her şeye kâdir.

Biz Allah'a iyi kul olsak, buradan duayla o herifleri tepeleriz! Ama kabahat bizde de Allah onlarla bizi cezalandırıyor. Kabahat bizde olduğundan...

Bizim işimizin kurtuluşu, derdimizin devası, hastalığımızın şifası Allah'a kulluğa dönmektedir.

Güneşin içinde bu patlamaların binlercesi oluyor; Çernobil hadisesinin ne kadar daha büyüğü patlıyor, patlıyor, patlıyor... Atom bombaları, devamlı patlamalarla müthiş radyasyonlar, müthiş enerjiler... Güneşin altında yazın biraz fazla kaldı mı insanın derisi hemen kanser oluyor. Burada, bu kadar uzak mesafede... Bunu Allah kollamasa, Allah-u Teâlâ hazretleri bunu meleklerine zaptettirmese, mahveder bu, mahveder.

Farkında olmadığımız nice nice nimetlerle, tedbirlerle korunuyoruz kardeşlerim. Nice tedbirlerle korunuyoruz da koruyucumuzdan haberi-miz yok!

f. Rük-n-ü Yemânî'de Okunacak Dua

Bu hadîs-i şerif İbn-i Mâce'de Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

وَكُلَّ بِالرُّكْنِ الْيَمَانِيِّ سَبْعُونَ مَلَكًا فَمَنْ قَالَ
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ، رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ
حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ قَالُوا أَمِينَ وَمَنْ فَاوَضَ
الرُّكْنَ الْأَسْوَدَ فَإِنَّمَا يُفَاوِضُ يَدَ الرَّحْمَنِ

(ه. عن أبي هريرة)

⁷ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IX, s.31, no:2948; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.201, no:8400; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.385, no:7119; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XII, s.219, no:34753; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.453, no:25295.

RE. 460/7 (*Vükkile bi'r-rükni'l-yemâniyyi seb'ûne meleken, femen kâle: Allâhümme innî es'elüke'l-afve ve'l-âfiyete, fi'd-dünyâ ve'l-âhireti, rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten, ve fi'l-âhireti haseneten, ve kınâ azâbe'n-nâr. Kâlû: Âmîn. Ve men fâvaza'r- rükne'l-esvede feinnemâ yüfâvidu yede'r-rahmâni.*)

Kâbe'nin dört köşesi var. Kâbe-i Müşerrefe dört köşeli bir bina.

Bir köşesinde *Hacerü'l-Esved* var.

El-Hacerü'l-Esved, Arapçası kara taş demek. Ama o kara taşın şerefi çok yüksek... Onun için bir kısmı da demişler ki; *el-Hacerü'l-Es'ad*, “En mutlu taş” demek.”

Bir köşesinde *Hacerü'l-Esved* var, oradan saatin ibresinin tersi istikamette gidiyorsunuz, yukarıdaki köşe *Rükn-ü Irakî*. Oradan bir yuvarlak yarım duvar var. O duvarın önünden dönerek bu tarafa geliyorsunuz, bu taraftaki köşesi *Rükn-ü Şâmî*.

Bu *Rükn-ü Irakî* ile *Rükn-ü Şâmî* arasında yarım duvarın önüne doğru altınoluk, Kâbe'nin üstüne yağın yağmuru şaldır şaldır aşağı akıtan oluk var. Tabii bir yağmur yağdığı zaman, âşıklar onun altında güvercinler gibi birbirini yiyorlar, o yağmur bizim üstümüze yağsın diye. O rahmetin kendisine isabet etmesi için o oluğun altında, güvercinler hani dane attığın zaman üşüşürler, öyle üşüşüyorlar.

Pekiye öbür köşe ne?

Tavaf ederken *Rükn-ü Şâmî*'den sonra *Rükn-ü Yemânî* gelir. “Yemen köşesi, Yemen'e bakan

köşe” demek. *Hacerü'l-Esved* sağımda kalırsa, soldaki köşe de *Rükn-ü Yemânî*'dir. Oradan yürüdü mü *Hacerü'l-Esved* köşesine gelirsin...

Peygamber Efendimiz SAS bu hadîs-i şerifinde buyurmuş ki;

“*Rükn-ü Yemânî*”de, yani Yemen’e doğru bakan köşede yetmiş melek vardır.” Ne yaparlar? “Kim oraya gelip de şu duayı okursa, onlar ‘Âmîn!’ derler. Vazifeleri o... Nedir o dua:⁸

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ

(*Allâhümme innî es'elüke'l-afve ve'l-âfiyeh, fi'd-dünyâ ve'l-âhireh*) “Yâ Rabbi, ben senden dünyada ve ahirette af ve afiyet isterim. Günahlarımı affeyle, dertlerden, hastalıklardan, maddî mânevî, görünür görünmez sıkıntılardan beni afiyette eyle.” demek.

Sonra:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً
وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

(البقرة: ٢٠١)

⁸ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.738, no:5074; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1273, no:3871; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.25, no:4785; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.241, no:961; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.243, no:698; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.343, no:13296; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.VI, s.35, no:29278; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.145, no:10401; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.264, no:837; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

(*Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten, ve fi'l-âhireti haseneten, ve kınâ azâbe'n-nâr.*)
“Rabbimiz! Mevlâmız, sahibimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Cehennem azabından bizi korusun yâ Rabbi!” (Bakara, 2/201) diye dua ettiği zaman, Rûkn-ü Yemanî'deki melekler, yetmiş birden “Âmîn!” derler.

Kim oradan yürüyüp de, bu duayı edip de, Hacerü'l-Esved kösesine ulaşıp da Hacerü'l-Esved'i eliyle istilâm eylerse, elini sürerse, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin elini tutmuş gibi olur. Yâni ona bey'at etmiş gibi olur ki şerefini tarif etmek mümkün değil...

Onun için bu aşıklar buradan kaçır kaçır haclara, umrelere giderler. Bağlasan durmaz. Mevsimi geldi mi şurasına bir ateş düşer, bağlasan durmaz.

Rabbimiz hepimize nasib eylesin... Fazl u keremiyle helâlinden para versin... O helâl paraları da böyle yolunca harcamayı, böyle ziyaretleri yapmayı nasib eylesin...

g. Cennete İlkönce Peygamber Efendimiz Girecek

Son hadis-i şerif...

Huzeyfe RA'dan İbn-i Asâkir'in rivayet ettiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁹

وَلَدُ آدَمَ كُلُّهُمْ تَحْتَ لِوَائِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَنَا أَوَّلُ
مَنْ يَفْتَحُ لَهُ بَابُ الْجَنَّةِ

(كر. عن حذيفة)

⁹ *Kenzü'l-Ummal*, c.XI, s.411, no:31927; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXII, s.455, no:25301.

RE. 460/9 (*Veledü âdeme küllühüm tahte livâî yevme'l-kıyâmeti, ve ene evvelü men yüftehu lehû bâbü'l-cenneti*)

(*Veledü âdeme küllühüm*) “Adem’in evlatları, oğulları, yani Hz.Adem Atamız’dan türemiş bütün insanların hepsi, (*tahte livâî yevme'l-kıyâmeti*) kıyamet gününde benim sancağımın altında olacak.”

Peygamber Efendimiz’in sancağı *Livâü'l-Hamd*, Hamd Sancağı...

“Hamd Sancağı’nın altında hepsi toplanacak. (*Ve ene evvelü men yüftehu lehû bâbü'l-cenneti*) Ben, cennetin kapısı kendisine açılacak ilk insan olacağım!” Peygamber Efendimiz böyle buyuruyor.

Başka bir hadis-i şerifte de şöyle buyruluyor:¹⁰

أَتَى بَابَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَسْتَفْتِحُ، فَيَقُولُ
الْخَازِنُ مَنْ أَنْتَ فَأَقُولُ مُحَمَّدٌ فَيَقُولُ بِكَ أَمْرٌ
لَا أَفْتَحُ قَبْلَكَ

(م.حم. وعبد بن حميد عن أنس)

¹⁰ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.188, no:197; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.136, no:12420; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.379, no:1271; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.119, no:400; İbn-i Ebî Àsım, *Evâil*, c.I, s.62, no:10; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.447; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.138, no:418; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.462, no:955; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.532, no:31890; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.I, no:2; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.I, s.9, no:1.

RE. 3/1 (*Âtî bâbe'l-cenneti yevme'l-kıyâme*)
“Kıyamet gününde cennetin kapısına geleceğim.
(*Feesteftihu*) Kapının açılmasını isteyeceğim.
(*Feyekülü'l-hâzin*) Cennetin bekçisi olan büyük
melek, Rıdvân isimli melek soracak:

(*Men ente*) “Kimsin sen ey mübarek?”

(*Feekülü: Muhammed*) “Ben ona diyeceğim
ki: Ben Allah’ın peygamberi, ahir zaman
peygamberi Muhammedim.” (*Feyekülü*) “O
zaman vazifeli melek diyecek ki:

(*Bike ümirtü en lâ eftaha kableke*) “Senden önce
bu kapıyı kimseye açmamakla emrolunmuştum.
Buyur yâ Rasûlallah!” diyecek. Cennete ilkönce
Peygamber Efendimiz girecek.

Rabbimiz bizi ilk girenlerle beraber oraya dahil
eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

18. 05. 1986 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

